

N:o 3.

Ank. till Riksd. kansli den 15 februari 1901, kl. 1 e. m.

Betänkande, i anledning af väckt motion om meddelande af bestämmelser, åsyftande likställighet mellan svenskar och utlänningar med hänsyn till arfskatt i vissa fall.

(1:a A.)

I en inom Första Kammaren väckt motion, n:o 15, föreslår herr Ph. Leman, »att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t tacktes, efter verkställda utredningar, för en kommande Riksdag framlägga förslag till lagbestämmelser *dels* derom, att arf- eller testamentstagare efter *utländsk* undersåte, som i Sverige efterlemnar fast eller fast och lös egendom, skall vara skyldig att till svenska staten utgifva arfskatt, samt *dels* derom, att arf- och testamentstagare efter *svensk* undersåte, som utomlands efterlemnar fast eller fast och lös egendom, därför arfskatt i utlandet måst utgifvas, skall åtnjuta viss lindring i utgörande af arfskatt till svenska staten.»

Till stöd för detta förslag anföres i motionen följande:

»Genom flera särskilda, å olika tider mellan Sverige och främmande magter afslutade traktater och konventioner har öfverenskommits, att de resp. främmande magternas undersåtar, hvilka utföra egendom från Sverige eller der förvärfva sådan, vare sig genom testamente, arf »ab intestato», gåfva, köp eller annorledes, skola i sådant afseende icke vara underkastade andra afgifter, pålagor eller skatter än de, som böra utgöras af landets egna undersåtar, enligt de i Sverige tid efter annan

gällande förordningar*). Samma förmåner, som genom fördragen inrymts åt utländingar i Sverige, hafva äfven inrymts åt svenske undersåtar i de resp. utländska staterna. Härigenom är alltså *reciprocitetsprincipen* häfdad.

Tyvärre har dock visat sig, att genom luckor i den svenska lagstiftningen samt genom den praxis, som tillämpats af den svenska lagskipningen, den åsyftade likhetsställningen mellan utländingar och svenska undersåtar blifvit, särskildt med hänsyn till utgörande af *arfskatt*, betänkligt rubbad till förmån för den utländske, men till nackdel för den svenske undersåten.

Allmänt torde numera vara erkänt, att, med hänsyn till internationella förhållanden, det är befogadt, att utländingar i beskattningsafseende böra vara likställda med det egna landets undersåtar; men lika allmänt torde ock erkännas, att man drifver det internationella tillmötesgåendet allt för långt, om man till egen skada rubbar reciprocitetsförhållandet derhän, att utländingar i beskattningsafseende komma i förmånligare ställning än landets egna undersåtar. Då, på sätt jag här förut påpekat och här-efter närmare skall söka visa, ett sådant missförhållande för närvarande är rådande i Sverige, har jag ansett detta böra afhjelpas och har fördenskull tillåtit mig att draga frågan härom inför Riksdagens forum.

Till belysning *dels* af frågan derom, huruvida svensk man är befriad eller icke befriad från utgörande af *arfskatt* å svensk arflåtare tillhöriga, i utländska stater befintliga fasta och lösa föremål, samt *dels* derom, huruvida utländsk eller svensk man är skyldig eller icke skyldig att i Sverige utgifva arfskatt för utländsk arflåtare tillhöriga, i Sverige befintliga föremål, får jag lemna nedanstående kortfattade redogörelser för lagstiftning och lagskipning uti ifrågavarande afseende i några större utländska stater samt i Sverige.

I) Uti den *preussiska* lagen om arfskatt af den 30 maj 1873 stadgades^{*)}, *dels* att för all inom Preussen belägen *fast egendom* (äfvensom för all arffallen nyttjanderätt till sådan egendom) skulle — vare sig arflåtaren vore tysk undersåte eller utländing, bosatt inom landet eller icke — arfskatt betalas, samt *dels* att annan inom landet befintlig, af ut-

*) Se bl. a.: Deklarationen den 7 juni 1877 mellan Sverige och Italien ang. art. XIII i handels- och sjöfartsfördraget den 14 juni 1862.

**) Se öfversigt af lagstiftningen angående stämpelskatt, arfskatt m. m. i Frankrike, England, Preussen och Danmark, utarbetad af *Hans Wachtmeister*.

länding efterlemnad egendom skulle åtnjuta frihet från arfskatt, så vida inom det land, arflåtaren tillhört, enahanda förmån tillkomme preussisk undersåte.

Här omförmälda stadganden hafva återupprepats i den preussiska lagen af år 1891 samt hafva äfven inrymts uti åtskilliga på 1890-talet i flera andra tyska länder (Baden, Braunschweig, Hessen, Sachsen m. fl.) samt Österrike utkomna lagar.

I England, Frankrike, Italien, Ryssland och Skottland m. fl. länder uttages deremot af utländing arfskatt å hans arflåtare tillhörig, i resp. land befintlig fast och lös egendom, och detta äfven om inom det land, arflåtaren tillhört, utländing åtnjuter frihet från erläggande af arfskatt.

På grund af de i särskilda länder gällande skattelagar har t. ex. boet efter aflidne doktor *Alfred Nobel* blifvit befriadt från erläggande af arfskatt i Norge, Tyskland, Österrike samt — för »främmande valutor» — uti Frankrike, men deremot måst erlagga arfskatt:

- i Frankrike (för fastighet och franska valutor) med i genomsnitt 11 $\frac{1}{4}$ procent af värdet, 163,440 kronor,
- i Italien (för fastighet och lös egendom) med i genomsnitt 15 procent af värdet, 91,700 kronor,
- i England och Skottland (för lös egendom) med i genomsnitt 7 procent af värdet, 557,762 kronor,
- i Ryssland (för lös egendom) med i genomsnitt 10 procent af värdet, 523,173 kronor.

Dessutom har nämnda bo måst i Sverige betala arfskatt för boet tillhörig, inom Sverige befintlig fast och lös egendom samt för all boet tillhörig, i utlandet förvarad lös egendom, dervid afdrag icke ens medgifvits för arfskatt, som utgått i utlandet*).

Många fall hafva jemväl förekommit, då svenska dödsbon måst för värdehandlingar (aktier, obligationer m. m.), som varit deponerade i England, Frankrike och Ryssland, erlagga en betydlig arfskatt i utlandet utan att därför blifva befriade från att i Sverige erlagga arfskatt för samma värden. Af hvad här blifvit anfördt, framgår:

att svensk man i alla utländska stater måste betala arfskatt å der belägen, hans arflåtare tillhörig *fastighet*; samt

att svensk man måste för hans arflåtare tillhörig *lös egendom*, som

---

*) Se Kongl. Maj:ts utslag den 10 april 1899. — Holm: Nytt juridiskt arkiv, årg. 1899, pag. 164.

finnes förvarad i åtskilliga utländska stater, betala dubbel arfskatt, nemligen såväl i utlandet som i Sverige.

II) Beträffande behandlingen af qvarlätenskap, *fast* eller *lös*, hvilken befinnes i Sverige och tillhör afliden utlänning, finnes ingen bestämd föreskrift i svensk *lag*^{*)}. Hvarken i 9 kap. ärfdabalken (som handlar om egendomens laga uppteckning efter den döda) eller i 10 kap. 2 § rättegångsbalken (som handlar om laga domstol, då tvist om arf yppas m. m. dylikt) eller i gällande förordning om stämpelafgiften har hänsyn tagits till de rättsförhållanden, som uppstå beträffande qvarlätenskap i Sverige, hvilken egts af afliden utlänning.

På grund af här anmärkta bristfälligheter i lagstiftningen hafva ock olika åsikter gjort sig gällande, huruledes man rätteligen bör förfara i förevarande afseende. Enligt en åsigt borde bo efter utlänning, som varit här i riket bosatt och härstädes aflidit, behandlas fullkomligen på samma sätt, som är stadgadt i afseende å bo efter inländsk man. Enligt en annan åsigt åter har svensk domstol icke befogenhet att förordna om uppteckning af bo inom Sverige efter utländsk undersåte. Denna senare åsigt har — dock ej utan skiljaktighet mellan ledamöterna i de särskilda domstolarne — vunnit häfd genom domstolspraxis, enligt hvilken förklarats, att det icke tillhör svensk domstol att tillse, det bouppteckning skall förrättas efter utlänning, äfven om han varit här i riket bosatt och härstädes aflidit.

Enär, enligt gällande stämpelförordning, *arfskatt* utgår endast då hos domstol bouppteckning inregistreras eller testamente bevakas, har det blifvit en följd af förenämnda rättspraxis, jemlikt hvilken svensk domstol icke har att befatta sig med bouppteckning eller testamente efter afliden utlänning, att arfvingar eller testamentstagare efter afliden, *utländsk* undersåte, som här i riket egt *fast* eller *lös* egendom, *helt och hållet undgått att betala arfskatt till svenska staten.*»

Efter att härefter hafva lemnat en redogörelse för tre särskilda, dessa frågor rörande rättsfall, fortsätter motionären:

»Frågan om uttagande inom hvarje särskildt land af arfskatt å sådan inom det resp. landet befintlig egendom, som tillhört afliden utländsk undersåte, har i den utländska literaturen gjorts till föremål för många utredande uppsatser samt har äfven förekommit till behandling vid det

---

*) I ett enstaka undantagsfall äro dock genom konventionen den 9 april 1889 mellan Sverige-Norge och Ryssland bestämmelser gifna angående sättet för ryska undersåtar att utbekomma qvarlätenskap i Sverige.

möte, som »*L'institut de droit international*» höll i Köpenhamn i augusti år 1897. Medlemmarne i den kommission, som hade att till mötet afgifva betänkande i frågan, voro af ganska skiftande mening. Derom voro dock *alla* ense, att för *fastighet* afgift (arfskatt) borde erläggas inom det land, der fastigheten ligger, samt (alla utom en) att det vore obilligt att underkasta samma egendom samma slags skatter i särskilda länder.

Ett sätt att, innan någon reform uti här omförmälda afseenden kan vidtagas här i Sverige, utfå åtminstone någon godtgörelse för den arfskatt, som icke drabbar utlänning tillhörig fastighet, vore törhända att stadga, det afhandling, hvarigenom utländsk undersåte förvärfvat fastighet i Sverige, skulle vid lagfart beläggas med stämpelafgift, som vore (liksom nu är föreskrifvet angående stämpel vid lagfart för aktiebolag) t. ex. dubbelt så stor som den stämpelafgift, hvilken skall erläggas af svensk medborgare. Då likväl ett stadgande uti här omförmälda syfte möjligtvis skulle kunna anses strida mot den i många mellan Sverige och främmande magter afslutade traktater intagna bestämmelsen derom, att resp. utländska undersåtar icke skola vara underkastade andra afgifter eller skatter än dem, som böra utgöras af svenska undersåtar, synes denna fråga kräffa en närmare utredning. Jag har därför ansett mig icke böra väcka något direkt förslag i ifrågavarande afseende, utan har endast velat påpeka, att här antydda utväg att erhålla ökad skatteinkomst för staten till äfventyrs skulle kunna vara värd att beakta.

Ej heller dristar jag mig att väcka några positiva förslag angående den af mig i denna motion berörda hufvudfrågan samt angående den dermed i sammanhang stående bifrågan, huruvida samma egendom bör dubbelbeskattas genom att underkastas samma slags skatter i särskilda länder.

Sjelfva hufvudfrågan, eller frågan om skyldighet för arf- och testamentstagare efter utlänning, som vid sitt fränfalle innehaft egendom i Sverige, att till svenska staten erlägga arfskatt för arflåtarens fasta eller för hans såväl fasta som lösa egendom, kan nemligen enligt mitt förmenande ej lösas genom ändring endast i kongl. förordningen angående stämpelafgiften, utan torde böra kombineras med ändringar i åtskilliga uti gällande civil- och processlag (såsom t. ex. i 9 och 12 kap. ärfdabalken, 10 kap. 2 §. rättegångsbalken) intagna stadganden. För nödvändigheten att ändra de i 9 kap. ärfdabalken om bouppteckning gifna stadganden bära de af mig åberopade rättsfall vittne; för nödvändigheten att ändra stadgandena om arfskifte, om forum för tvist angående arf eller testamente efter utlänning, som här i riket efterlemnats qvarlåtenskap m. m., talar den

omständighet, att inom domstolarne ganska skiljaktiga meningar uttalats i hithörande frågor*).

Slutligen torde för åvägabringande af tillfredsställande reciprocitetsförhållanden mellan svenska och utländska undersåtar krävas, att nya internationella traktater afslutas.

Hvad bifrågan beträffar, torde böra utredas, bland annat, huruvida det (i likhet med hvad som föreskrifvits i preussiska, badiska m. fl. andra skattelagar) bör stadgas,

att utom Sverige belägen fast egendom icke skall vara underkastad arfskatt i Sverige;

att annan utomlands befintlig egendom, som tillhört svensk undersåte, skall vara skattskyldig, endast om den i utlandet icke är underkastad någon arfskatt;

att svensk undersåte, i fall han i utlandet måst erlägga arfskatt och afven måste erlägga dylik i hemlandet, skall vid skattens erläggande vara berättigad räkna sig till godo det belopp, som han utomlands nödgats utgöra i arfskatt.»

Att behof förefinnes att genom lagstiftning få bestämdt, hvilka personer skola vara underkastade arfskatt till svenska staten, har länge varit erkänt. Från principiell synpunkt sedt, bör arfskatt för samma egendom ej utgå till mer än ett land; men intill dess internationel öfverensstämmelse kan uppnås, måste för hvarje land fastställas de regler, som der anses rigtiga. Dervid torde i första rummet hänsyn böra tagas till arffallen egendoms beskaffenhet af lös eller fast samt egendomens befintlighet utom eller inom landet; hvarjemte kan ifrågasättas, huruvida skyldigheten att erlägga arfskatt bör vara beroende på arflåtarens egenskap af svensk eller utländsk undersåte eller på hans bostad utom eller inom landet. Beträffande fast egendom torde dennas belägenhet inom eller utom landet böra vara afgörande för frågan, huruvida arfskatt för densamma skall erläggas till svenska staten eller icke, och detta utan hänsyn till huruvida arflåtaren är svensk eller utländsk medborgare eller bosatt inom eller utom landet. Hvad åter angår lös egendom, kunna meningarna vara delade; och anser sig utskottet i detta hänseende icke utan föregående ut-

---

*) Jag tillåter mig i ofvan omförmälda afseenden hänvisa till rättsfall och afhandling i *Naumanns Tidskrift*, årg. 1864, pag. 499 ff. samt pag. 707 ff., och årg. 1869, pag. 294 ff., samt i *Holms Juridiska Arkiv* årg. 1888, pag. 411 ff.

redning kunna uttala något bestämdt omdöme. Så mycket torde dock kunna sägas, att om den lösa egendom, som utländsk medborgare efterlemnar i Sverige, här göres till föremål för beskattning, svenska staten ej bör utkräfvä skatt för sådan lös egendom, som svensk man efterlemnar i utlandet, samt att deremot, om arfskatt ej utkräfvdes för utländsk mans här i landet befintliga lösa egendom, skäl ej förefinnes för svenska staten att afstå från skatt för den lösa egendom, som svensk man efterlemnar i utlandet; och den omständigheten, att ett annat land arfbeskattar egendom, som svenska staten anser sig berättigad att beskatta, kan ej utgöra tillräckligt skäl för svenska staten att afstå sin beskattningsrätt, men måhända kan det anses billigt, att i sådant fall det i utlandet erlagda skattebeloppet må afdragas från behållningen i boet.

Såsom motionären påpekat, saknas i den svenska lagstiftningen bestämmelser i nu ifrågavarande hänseende. Huruvida rättelse härutinnan kan vinnas genom ändringar allenast i gällande föreskrifter angående arfsbeskattningen, eller om i sammanhang dermed erfordras ändringar äfven i allmän civillag, är emellertid en fråga, för hvars besvarande torde, på sätt motionären ock förutsatt, erfordras utredning rörande alla hithörande omständigheter. Uppenbart är ock, att vid lösningen af en fråga utaf så internationel natur möjligen äfven kunna inverka med främmande magter redan ingångna traktater.

Det har kommit till utskottets kännedom, att Kongl. Maj:t den 7 december 1900 bemyndigat chefen för finansdepartementet att för verkställande inom departementet af en revision af stämpelförordningens bestämmelser rörande arfskatten tillkalla sakkunniga personer, hvilka skulle hafva att utföra detta uppdrag enligt de närmare föreskrifter chefen för nämnda departement egde meddela, samt att på grund af detta bemyndigande departementschefen den 31 i samma månad uppdragit åt två personer att deltaga i beredningen af denna fråga. Utan att vilja uttala någon mening om huruvida det kan anses lämpligt eller icke att i sammanhang med denna, redan påbörjade utredning verkställa jemväl den nu ifrågasatta, får utskottet på ofvan anförda skäl, med biträdande i hufvudsak af motionärens förslag, hemställa,

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes efter verkställd utredning för en kommande Riksdag framlägga förslag till bestämmelser angående arfskatts utgörande *dels* för egendom, som utländsk undersäte efterlemnar i Sverige,

dels ock för egendom, som svensk undersåte efterlemnar i utlandet, äfvensom till de lagbestämmelser i öfrigt, hvilka må finnas för ändamålet erforderliga.

Stockholm den 15 februari 1901.

På bevillningsutskottets vägnar:

H. CAVALLI.
